

PIELIKUMS NR.6

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Par neatliekami veicamajiem pasākumiem sabiedriski nozīmīgu ēku būvniecībā un konceptuāliem jautājumiem nākotnes darbībā

Informatīvais ziņojums sagatavots sakarā ar š.g.21.novembra vakarā traģiskiem notikumiem Zolitūdē, iebrukušo lielveikala "Maxima" jumtu.

1. Līdzšinējs regulējums un atbildības sadalījums

Ministru kabineta 01.04.1997. noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” (turpmāk – VBN) 25.²punkts nosaka, ka „[s]abiedriski nozīmīga būve [(turpmāk – SNB)] [ir] ēka, kurai ir vairāk nekā pieci virszemes stāvi, publiskā ēka, kurā paredzēts vienlaikus uzturēties vairāk nekā simt cilvēkiem, ražošanas vai noliktavas ēka, kuras kopējā platība ir lielāka par 1000 m², tornis, kā arī tilts, ceļa pārvads, tunelis, ja tas ir garāks par 100 m, vai vairāk nekā viena stāva apakšzemes būve. Pašvaldība vietējos apbūves noteikumos papildus var noteikt sabiedriski nozīmīgas būves attiecīgajā teritorijā”.

Pašreizējā būvniecības procesa regulējuma speciālās prasības saistībā ar SNB ir noteiktas VBN un Ministru kabineta 13.04.2004. noteikumos Nr.299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā” (turpmāk – BPE). SNB būvprojekts izstrādājams divās stadijās – skiču projekta stadijā un tehniskā projekta stadijā (VBN 75.punkts). SNB skiču projekta arhitektūras daļā ietver tehnoloģisko iekārtu izvietojums, ja tas noteikts plānošanas un arhitektūras uzdevumā (VBN 46.⁴2.3.apakšpunkts), un skiču projektā ietver ugunsdrošības pasākumu pārskatu (VBN 46.⁴5.apakšpunkts). Tas pats attiecas arī uz SNB tehnisko projektu (89.4. un 89.7.apakšpunkts). Tāpat būtisks aspekts ir SNB procesā nepieciešams izstrādāt arī darbu organizācijas projektu, kurā norādīta plānoto būvdarbu secība. Izstrādājot būvprojektu ekspluatācijā esošo būvju rekonstrukcijai vai paplašināšanai, kas jāveic, nepārtraucot to pamatfunkciju izpildi, darbu organizēšanas projektā papildus jānorāda:

- kādi darbi un kādā secībā veicami, nepārtraucot būves pamatfunkciju, un kādi darbi, kādā secībā un kādos termiņos - plānotos pamatfunkciju izpildes pārtraukumos;
- ekspluatācijā esošās būves, arī inženiertīkli un ceļi, kuru funkcionēšana rekonstrukcijas laikā netiek pārtraukta, kā arī būves un inženiertīkli, kuru funkcionēšana tiek pārtraukta uz laiku vai pilnīgi;
- sadarbības procesu starp būvuzņēmēju un rekonstruējamās vai paplašināmās būves apsaimniekotāju, kā arī pasākumi, kas nodrošina netraucētu būves pamatfunkciju izpildi un rekonstrukcijas vai paplašināšanas darbu veikšanu.

Papildus tam SNB jānodrošina seismisko noturību atbilstoši būvnormatīvam (VBN 94.¹punkts), kā arī jāveic SNB būvprojekta ekspertīze

neatkarīgi no finansēšanas avota (VBN 99.¹1.apakšpunkts). SBN būvprojektiem ekspertīzi papildus veic ugunsdrošības pasākumu pārskatam, kā arī projekta sadaļām, kas skar būves ugunsdrošības jautājumus (VBN 99.⁴4.apakšpunkts).

SNB gadījumā, lemjot par būvatļaujas izsniegšanu, būvvalde ir tiesīga pieprasīt no pasūtītāja papildu dokumentus, ja tas nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem (VBN 117.punkts). Tāpat jāatzīmē, ka SNB maksimālais būvdarbu veikšanas ilgums, līdz kuram būve vai tās kārtā (ja būvi paredzēts īstenot pa kārtām) jānodod ekspluatācijā gadījumā, ja sabiedrība ir izteikusi viedokli paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros vai paredzētās būves publiskajā apspriešanā, ir pieci gadi (VBN 120.¹1.apakšpunkts). Ievērojot iepriekš minēto attiecībā uz papildus SNB projektu sadaļām pie SNB nodošanas ekspluatācijā ir paredzēts, ka ir nepieciešams atzinums no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta par atbilstību ugunsdrošības prasībām un Veselības inspekcijas par atbilstību higiēnas prasībām (BPE 4.¹punkts). Lai būvvalde varētu pārliecināties par veikto būvdarbu atbilstību būvprojektam un normatīvajiem aktiem, pie SNB nodošanas ekspluatācijā, tāpat kā pie citu būvju nodošanas ekspluatācijā atbilstoši realizētā tehniskā projekta sastāvam citu starpā būvvaldei ir iesniedzami: būvdarbu žurnālu un nozīmīgo konstrukciju un segto darbu pieņemšanas aktus (BPE 5.5.apakšpunkts); būvprojektā paredzēto tehnoloģisko iekārtu, speciālo sistēmu un iekārtu pārbaudes protokolus un pieņemšanas aktus, kā arī atbilstības apliecinājumus, ja to nepieciešamību nosaka normatīvie akti par iekārtu drošību (BPE 5.7.apakšpunkts); autoruzraudzības žurnālu, ja būvdarbu laikā ir veikta autoruzraudzība normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā (BPE 5.8.apakšpunkts)

Būvprojekta vadītājs kā fiziska persona ir atbildīgs par projektēšanas darbu koordinēšanu, atsevišķo projekta daļu savstarpējo atbilstību un būvprojekta saturu kopumā, kā arī par būvprojekta atbilstību Būvniecības likumam, Latvijas būvnormatīviem un šiem noteikumiem (VBN 69.punkts). Vienlaikus būvprojekta vadītājs var izvēlēties atsevišķos normatīvajos aktos noteiktos risinājumus, pēc kuriem tiks projektēts attiecīgais būvobjekts (piemēram, VBN 58.¹punkts, 59.punkts). Savukārt būvprojekta realizētājs (veicējs) ir atbildīgs par akceptētā būvprojekta atbilstošu realizāciju (VBN 153.punkts). Šajā sakarā jāatzīmē, ka būvniecības dalībnieku savstarpējas attiecības, kuras likumdevējs nav imperatīvi noteicis normatīvajos aktos, ir apspriežamas arī pēc noslēgtajiem līgumiem. Jāatzīmē, ka citiem būvniecības procesa dalībniekiem atbildība arī ir noteikta normatīvajos.

Visbeidzot vietējās pašvaldības būvvalde ir atbildīga par būvniecības procesa tiesiskuma kontroli, vietējās pašvaldības administratīvajā teritorijā (Būvniecības likuma 1.panta 26.punkts kopsakarā ar 7.panta pirmās daļas 4.punkts). Šī atbildība nav ierobežota tikai ar dokumentācijas juridisko analīzi, bet arī būvniecības darbu kvalitātes uzraudzību un kontroli. Tādējādi jau šobrīd normatīvie akti paredz būvniecības dalībnieku atbildības sadalījumu atkarība no būvniecības procesa posma un iesaistīšanas tajā.

Savukārt par būvniecības procesa kontroles kvalitāti jānorāda, ka tā ir primāri atkarīga no būvvaldes amatpersonu kvalifikācijas un nodrošinājuma līmeņa. Līdz ar to būvvaldes, kurās nav pietiekama būvvaldes amatpersonu kvalifikācija vai nodrošinājums, var netikt veikta pienācīga attiecīgās administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskuma kontrole. Taču šāda situācija nav attaisnojama un ir potenciāli bīstama visas sabiedrības drošībai.

Attiecībā par jauno Būvniecības likumu jānorāda, ka Saeima šo likumu skatīja aptuveni 3,5 gadus, kur diskusijās atbildīgajās Saeimas komisijās likumdošanas procesā iesaistītās personas bija diskutējušas par katru likumā ietvertu tiesību normu, izskatot neskaitāmu daudzumu piedāvāto variāciju. Šobrīd tiek veikts darbs pie no šī likuma ierītošo Ministra kabineta noteikumu projektu sagatavošanas.

Sakarā ar traģiskajiem notikumiem un publiski izskanējušo informāciju par normatīvo aktu nepilnībām Ekonomikas ministrija atzīmē, ka normatīvā akta uzdevums ir vispārīgi regulēt personu savstarpējās attiecībās kāda konkrētā jomā un kādā situācijā, nedublējot citus normatīvos aktus, un ka normatīvajam aktam ir piemītoša noteikta abstrakcijas pakāpe, kas ļauj šo normatīvo aktu piemērot, nevis vienai konkrētai situācijai, bet noteiktam situāciju kopumam. Ja persona izmantojot savas tiesības vai pildot savus pienākumus neievēro, ka tiesības un pienākumi ir pildāmi pēc labas ticības (Civillikuma 1.pants), tad neviens normatīvais akts, lai cik tas arī būtu detalizēts nespēs kādā jomā pilnībā iedibināt tajā paredzēto kārtību.

2. Ierosinātie pasākumi situācijas sakārtošanai būvniecības jomā

Ekonomikas ministrija izvirza trīs virzienus turpmākai darbībai, kuri ir īstenojami nekavējoties:

1. Pasākumu kopums, lai nodrošinātu pilnvērtīgu izmeklēšanu saistībā ar traģiskiem notikumiem un vainīgo personu sodīšanu.
2. Pasākumu kopums, kas vērsts uz līdz šim brīdim pabeigtajām vai būvniecības fāzē esošajām būvēm.
3. Pasākumu kopums, kas saistīts ar izmaiņām būvniecības likumdošanā, pastiprinot kontroli par būvniecības procesiem, t.sk. informācijas pieejamību par tiem un būvju ekspluatāciju.

Pirmā definētā rīcības virziena izpildei Ekonomikas ministrija iesaka ekspertīzes veikšanai iesaistīt starptautiskos ekspertus. Ekonomikas ministrija uzskata par pamatotu turpmākos lēmumus par šādu ekspertu iesaisti pieņemt kriminālprocesa procesa virzītājam. Vienlaikus Ekonomikas ministrija sniegs citus ieteikumus tehnisko ekspertīžu veikšanai kriminālprocesa virzītājiem, kuri var tikt izmantoti pēc viņu uzskatiem.

Ārlietu ministrija ir apkopojusi līdz šim izteiktos ārvalstu palīdzības piedāvājumus ekspertīžu veikšanā saistībā ar notikušo traģēdiju Zolitūdē. Gatavību sniegt dažāda rakstura palīdzību, tostarp piesaistot attiecīgo jomu

ekspertus, jau izteikušas Lielbritānijas, Izraēlas, Beļģijas un Baltkrievijas vēstniecības Latvijā. Arī tādas starptautiskas institūcijas kā Ziemeļu Ministru padome un ASV Tirdzniecības kamera paudušas gatavību koordinēt atbilstošu ārvalstu speciālistu piesaisti ekspertīzes veikšanai.

Tāpat Ekonomikas ministrija uzdod sertificēšanas iestādēm izskatīt būvspeciālistu, kas piedalījušies būvniecības procesā (projektēšana, ekspertīze, būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība), kompetenci un lemt par patstāvīgās prakses tiesību izbeigšanu pārkāpumu gadījumos.

Otrā definētā rīcības virziena ietvaros Ekonomikas ministrija rosina tūlītēju visu sabiedriskās nozīmes būvju revīziju, kuras ir nodotas ekspluatācijā pēc 2009.gada. Papildu tam, ka Ekonomikas ministrija prasījusi pašvaldībām nodrošināt ārkārtas pārbaudes sabiedriskajās ēkās, tiks izveidota riskanto objektu karte, kurās tiks veiktas ārkārtas neatkarīgas pārbaudes. Tiks ņemti vērā arī anonīmie ziņojumi un sadarbībā ar Valsts kanceleju paredzēts risinājums šādu ziņojumu iesniegšanai.

Kā konceptuālu risinājumu Ekonomikas ministrija rosina noteikt obligātu pienākumu visu sabiedriskās nozīmes būvju īpašniekiem ziņot par būvju uzturēšanas pasākumiem, lai nodrošinātu būves piemērotību turpmākajai ekspluatācijai, kā arī sniegt regulārus pārskatus par šo būvju apsekojumiem. Tāpat Ekonomikas ministrija rosinās noteikt par pienākumu ekspluatācijā nodotu ēku īpašniekiem veikt pilnu tehnisko apsekojumu ēkās, kurās vienlīdz uzturas vairāk kā 100 cilvēki, pēc tam attiecīgo apsekojumu iesniedzot būvvaldē. Šie soļi iezīmē daļu no konceptuāliem uzlabojumiem būvniecības likumdošanā, par kuriem Ekonomikas ministrija sniegs atsevišķu ziņojumu valdībai.

Trešā definētā rīcības virziena ietvaros Ekonomikas ministrija ierosina pastiprināt kontroli par sabiedriskās nozīmes būvju būvniecību, kā arī jebkādu būvju būvniecību, kuras tiek finansētas no publiskiem resursiem.

Vienlaikus Ekonomikas ministrija jaunajā būvniecības regulējumā, kas ir izstrādes stadijā jau plāno noteikt stingrākas prasības attiecībā uz:

1. Garantiju termiņiem sabiedriskajām ēkām;
2. Obligāto profesionālās darbības apdrošināšanu;
3. Būvniecības informācijas sistēmu, kas ļaus elektroniski iegūt konkrētu informāciju par būvinspektoru, būvdarbu veicēju un būvuzraugu darbu un atrašanos konkrētos objektos
4. Stingrākas, valsts definētas (nevis sabiedrisko organizāciju pašu noteiktās) prasības speciālistu kompetencei un kvalifikācijai, kā arī kārtību sertifikātu anulēšanai vai apturēšanai;

Ekonomikas ministrija ierosina arī paredzēt ilgtermiņa finansējumu starptautisko ekspertu iesaistei Latvijas būvnormatīvu pārskatīšanai un aktualizācijai.

Trešā rīcības virziena ietvaros Ekonomikas ministrija rosina veikt plašāku analīzi arī par citām saistītām jomām, kuras ietekmē būvniecības procesa kvalitāti un prasības būvniecības procesam, tostarp publiskā iepirkuma procedūru ietvaros (prasību definēšana, publiskā finansējuma piešķiršana) un darba drošības normatīvus.

Ekonomikas ministrija piedāvā apstiprināt nekavējoties īstenojamo darbību plānu, kā arī konceptuāli apstiprināt turpmāko darbību virzienus.

3. Pasākumi izvirzīto mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei (rīcības plāns)

3.1. Nekavējoties īstenojamie pasākumi

Plānā noteiktais mērķis	Nodrošināt 21.11.2013. traģisko seku novēršanu, izpēti un iespējamo līdzīgu notikumu neatkārtošanos.			
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņi	Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas	Tiešie darbības rezultāti	Paredzētais finansējums (LVL) un tā avoti
1. Nodrošināt neatkarīgu esošās situācijas un konkrētā gadījuma izvērtējumu:				
1.1. Piesaistīt starptautisku neatkarīgu ekspertu grupu traģēdijas seku izvērtēšanai – tehniskā projekta materiāli/būvkonstrukcijas.	N/A	Pēc kriminālprocesa virzītāja ieskatiem	Nodrošināta kvalitatīvs un objektīvs atzinums par notikušo gadījumu uz kā pamata tiek novērtas likumdošanā, ja tādas tiek konstatētas	Atbilstoši pieprasījumam, ja tāds tiks iesniegts
1.2. Nodrošināt starptautiski neatkarīgu ekspertu iesaisti, un veikt neatkarīgu izvērtējumu par būvniecības sistēmu kopumā. ¹	20.12.2013.	EM	Sagatavots ziņojums ar priekšlikumiem	100 000,00 (valsts budžets)
2.Revīzija pār sabiedriski nozīmīgām būvēm Latvijā:				
2.1. Uzdot pašvaldību būvvaldēm veikt apsekojumus sabiedriski nozīmīgu būvju būvlaukumos	25.12.2013.	EM	Uz 06.12.2013. Sagatavots pārskats par apsekojuma rezultātiem	Esošā finansējuma ietvaros
2.2. Uzdot pašvaldību būvvaldēm veikt sabiedriski nozīmīgu būvju apsekojumus, kas ir nodotas ekspluatācijā līdz 2009.gadam	25.12.2013.	EM	Sagatavots pārskats par apsekojuma rezultātiem	Esošā finansējuma ietvaros
2.3. Vietnes izveide ar iespēju informēt par iespējamajiem riska objektiem	10.12.2013.	EM, VK	Tiek apzināti potenciālie riska objekti	Esošā finansējuma ietvaros

¹ Indikatīvs finansējums, kas paredzēts izlietošanai 2014.gada ietvaros. Ekonomikas ministrija ierosina sagatavot informāciju Ministru kabinetam par šāda līguma tehnisko specifikāciju, precizējot nepieciešamo finansējumu, pamatojoties uz iepirkuma konkursa rezultātiem

2.4. Sūdzību izskatīšanas sistēmas izveide, reaģējot uz katru saņemto sūdzību un virzot tās izskatīšanu	Pastāvīgi, sākot ar 10.12.2013.	EM, VKanc	Nodrošināta ātra reaģēšana un potenciālām problēmām būvniecības procesā vai būvju ekspluatācijā	2014.gadā – 42 400,00 (valsts budžets, divas štata vietas vai ārpalpojums)
2.5. Izdoto sertifikātu revīzija: Ekonomikas ministrijas vēstule par sertifikātu anulēšanas izskatīšanu	3.12.2013.	Sertificēšanas iestādes	Nodrošināta saikne starp atbildīgo personu kļūdām un viņu tiesībām piedalīties būvniecības procesā turpmāk	Bez papildus finansējuma

3.2. Konceptuālie darbības virzieni

1. Valsts līmeņa kontroles sistēmas izveide: nodrošināt lielāku kontroli par būvniecības procesa normatīvo aktu, kā arī kvalitātes un cilvēku drošības prasību ievērošanu. Ekonomikas ministrija norāda, ka finansējums, kas ir nepieciešams šādas funkcijas izveidei, konceptuāli nosakāms pēc lēmuma pieņemšanas par tās īstenojamo darbību sarakstu. Ekonomikas ministrija skatījumā būtiskie posmi, kad varētu nodrošināt papildu uzraudzību ārpus būvniecības procesā iesaistītājiem, ir apelācijas iestāde un būvju pieņemšana ekspluatācijā (noteiktās būves);
2. Būvizstrādājumu kontrole: nepieciešams izstrādāt koncepciju par valsts līmeņa laboratorijas izveidi vai arī paredzēt valsts funkciju deleģēšanu;
3. Plānveidīga būvju būvniecības un ekspluatācijas kontrole: nepieciešams izstrādāt metodiku būvniecības riska objektu saraksta izveidei, noteikt tālāku rīcību gadījumos, ja riska pakāpe norāda uz būves ekspluatācijas bīstamību; noteikt īpašnieku atbildību par apsekošanas datu iesniegšanu būvvaldēs, kā arī būvvalžu rīcību;
4. Darba drošības jautājumos: izstrādāt metodiskos norādījumus ar obligāti piemērojamajiem kritērijiem izstrādājot darba organizēšanas plānu nosakot riska izvērtēšanu gadījumos, kad nav atļauts savienot būvdarbus brīdī kad būvē atrodas cilvēki; pārskatīt izstrādātās drošības programmas, nepieciešamības gadījumos pilnveidot prasības darba drošības prasību ievērošanā darba vietās;
5. Publiskā iepirkuma sistēmas ietvaros: izstrādāt grozījumus likumdošanā paredzot, ka publisko iepirkumu ietvaros zemākās cenas princips nav attiecināms uz sabiedriski nozīmīgām ēkām;
6. Konceptuāli risināt jautājumu par valsts sistēmā nodarbināto skaita un kvalifikācijas pietiekamību būvniecības jomu.

4. Turpmākā rīcība

Ekonomikas ministrija ierosina izskatīt detalizētu ziņojumu par konceptuālajiem darbības virzieniem Ministru kabineta 2013.gada 3.decembra sēdē.

Ekonomikas ministrs

D. Pavļuts

Vīza: Valsts sekretārs

J.Pūce

26.11.2013. 11:28

1935

Spiridonovs,

67013178, Jurijs.spiridonovs@em.gov.lv;

Oša

67013031, ilze.osa@em.gov.lv